

Mula Teksto Pabalik sa Materyalidad: Ang Abanao Square bilang Kultural at Panlipunang Pag-usbong

*(From Text Back to Materiality: Abanao Square
as a Cultural and Social Process)*

Ivan Labayne

Abstrak

Ang Abanao Square ay maituturing na isa sa mga pangunahing pamilihan sa lungsod ng Baguio, bagamat isa rin ito sa mga pinaka-naapektuhan ng pagkakatayo ng malaking SM Baguio Mall noong 2004. Matatagpuan sa gitna ng Public City Market at ng Baguio City Hall, masasabing nakakatulong ang lokasyong ito sa pakikipagsabayan ng Abanao hindi lamang sa SM kung hindi pati na rin sa iba pang tulad nitong maliliit na shopping malls tulad ng Tiong San, Center Mall at Porta Vaga. Nilalayan ng papel na ito na tingnan ang mga kulturang nagsa-sanga-sanga sa loob at labas ng Abanao Square -- isang pamilihan sa isang lungsod tulad ng Baguio na ranas na ranas ang paglaganap ng kapital sa global na sakop. Titingnan ng papel una, kung paano gumagana ang ideya ng "simultaneity of the non-simultaneous" ni Ernst Bloch hindi lang sa pagitan ng Abanao Square at iba pang pamilihan sa Baguio kung hindi pati na rin sa loob mismo ng Abanao Square. Pangalawa, uusisain rin kung ano-anong mga "tactics" (mula sa gamit ni Michel de Certeau) ang inilulunsad ng mga mamimili upang hindi ganap na masakop ng umiiral na batas ng paggawa at pagbili sa loob ng pamilihang ito at kung ano ang mga potensyal at limitasyon ng tactics na ito. Magtatapos ang papel gamit ang isang materyalistang lenteng mula kay Teresa Ebert na tutumbok kung paano mas produktibong mauunawaan ang mga kultural na kaganapan at entidad tulad ng Abanao Square at mga binabahay nito.

(Abanao Square can be considered as one of the primary malls in Baguio, although it is also one of the most affected when SM Baguio was built in 2004. Being ocated in the middle of the Public City Market and the City Hall has arguably Abanao Square in competing not just with SM Baguio but with other smaller and older malls such as Tiong San, Center Mall and Porta Vaga. This paper aims to look at the various cultures intersecting inside and surrounding Abanao Square – a shopping center in a city where the workings of global capital are very palpable. The paper will look mainly at the following: how Ernst Bloch's idea of the "simultaneity of the non-simultaneous" can apply not just among the shopping centers in Baguio but also within Abanao itself; what are the "tactics" (as conceptualized by Michel de Certeau) launched by the consumers in order to evade the logic of production and consumption in Abanao and the potentials and limitations of these tactics. The paper will be wrapped up using a materialist framework mainly supplied by Teresa Ebert which posit how we can more productively analyze cultural phenomena and entities such as Abanao Square.)

Mga susing salita: globalisasyon, Baguio City, Abanao Square, malayang kalakalan, kritisismong materyalista

Keywords: globalization, Baguio City, Abanao Square, free trade, materialist criticism

Ang Baguio ay kilala sa maraming bansag – mula sa ‘Summer Capital of the Philippines’ hanggang sa “Greenest City in the Country. Ang mga ito ay karaniwang tumuturo sa ‘di pangkaraniwang klima sa lungsod. Ngunit kasabay ng pag-usad ng kasaysayan ng lungsod ay ang pagbabago ng hitsura nito na nagbunsod ng pagkakaroon ng mga bago pang bansag dito. Isa sa mga bagong tawag ngayon sa Baguio ay ‘Commercial Capital of Northern Luzon.’ Ang katawagang ito ay umaangkop lamang sa pagiging lulan ng komersyo ng Baguio na pinapatunayan ng mga nagdagsaang migrant na nagnanais maghanap ng kabuhayan sa lungsod; mga unibersidad na karaniwang tumatanggap ng mga mag-aaral sa mga karatig-rehiyon ng Cordillera – mula Ilocos Region, Central Luzon at maski pa hanggang mga taga-Maynila; mga nagsusulputang industriya – Business at Export Processing Zones, ukay-ukay at ng mga pagkain. Ang kasalukuyang hitsura ng Baguio ay malayong-malayo na talaga mula sa orihinal na intensyon ng mga Amerikano na gawin ito bilang kanilang “hill station.”

Sa gitna ng mga pagbabagong umuusbong sa Baguio – dumaraming mga tao at mga establisyimento, sumisikip na mga kalsada at lupain – ay may mga mahihinuhang pangunahing proseso na nagtatakda (upang hindi magtunog ‘determinista,’ mahalagang linawing: nagtatakda ngunit hindi palagiang nasusunod; paminsan-minsan ay sinusuway at tinatalikuran) ng mga pangyayari rito. Marami ang maaaring manipestasyon ng mga prosesong ito – polisiya ng lokal na pamahalaan, gawi ng mga mamamayan at iba pa – ngunit ang isa sa pinakamasasalat na manipestasyon nito ay ang espasyo. Ang espasyo, bago pa man sistematikong kutuban at basahin, ay nalalanghap at nahahawakan. Ang mga pagbabago sa espasyo, sapagkat materyal ang agarang manipestasyon ay mas madaling pagsuspetsahan at imbestigahan. At dahil sa ganitong katangian nito, naaanyayahan nito ang mananaliksik, o sabihin na nating ang mambabasa, na pumaloob mismo rito upang magkaroon ng direktang karanasan na makakatulong sa pakay nitong unawain ang espasyo.

Para sa papel na ito, susuriin ko ang Abanao Square bilang isang espasyo sa mas malawak na konteksto ng lungsod ng Baguio. Matatagpuan sa baba ng City Hall ng Baguio at malapit lamang sa likuran ng Public City Market, masasabing ang Abanao Square ay hindi nalalayo sa sentro ng mga pangunahing aktibidad sa lungsod. Dahil isang pamilyan ang Abanao Square, ang pagtalakay dito ay hindi maiiwasang tumungo sa mga pang-ekonomikong usapin. Ngunit pagmumuhatan lamang ang mga usaping ito upang tukuyin ang mga kultural na isyu kung saan mas magtutuon ng pansin ang papel. Ang mga pang-ekonomiko at kultural na usaping matatagpuan sa loob ng Abanao

Square ay mangyari uling i-uugnay sa mas malawak na karanasan ng lungsod ng Baguio. Partikular sa pagtuon sa loob ng Abanao Square bilang isang pamilihan, bibigyang-pansin ang mga kilos ng mga pumapasok rito, ang mga consumer, hindi lamang at hindi lagi ng mga produktong binebenta sa Abanao kung hindi pati na ng mismong espasyong kanilang pinapasok. Titingnan kung paanong sa gitna ng mga malawakang prosesong gumagana sa loob ng Abanao Square ay nagagawa ng mga consumer na hindi ganap na makawing sa mga ‘di-lantarang patakaran na nakalatag sa espasyo ng pamilihan. Dito magagamit ang konsepto ni Michel de Certeau ng “tactics” ng mga consumer sa harap ng iba’t-ibang produktong kultural. Ngunit matapos nito ay ipapasok ang mahalagang kritisismo ni Teresa Ebert sa ganitong pagtindig ni de Certeau at kanyang mga kapanalig upang ilagak ang pangunahing lunan ng pakikipagtuos mula sa kultural pabalik sa pang-ekonomiko.

Sa puntong ito, kinakailangan nating dumako sa ilang usaping magsasa-konteksto pa ng katayuan ng Abanao Square sa samu’t saring mga kaganapan sa Baguio: ang usapin ng globalisasyon at ang mga pagbabago sa mga pang-ekonomikong entidad at aktibidad – kasama na ang pamilihan – bunsod nito. Dapat tahakin ang landas na ito upang makita ang Abanao sa mas malawak na sitwasyong pinag-iiralan nito.

Ang pamilihan at ang nagbabagong sistema ng lipunan: mga habilin mula kay Lenin at Ebert

Madalas na tinatawag ang kasalukuyang yugto ng kasaysayan bilang panahon ng globalisasyon. Sa panahong ito -- sa tulong na rin ng mga pag-abante sa kaisipan at sa mga gawi ng mga tao na binibigyang materyal na manipestasyon ng mga teknolohiya, mga imprastraktura at iba pa – ay sinasabing nagiging mas malapit hindi lang ang mga bansa kung hindi pati ang mga tao sa mundo sa isa’t-isa. Sa ganang ito ay laging naibabalandra ang mga teknolohiyang ginagamit sa transportasyon at komunikasyon. Sa ganitong kalakaran, sinasabing napapadali kung hindi man napapaigi ang mga pang-araw-araw na transaksyon tulad ng sa komersyo, sa pamahalaan, sa paghahatid ng mga balita at pagkakalat ng impormasyon at iba pa.

Dito ipinagbubunyi ang pinaniniwalaang lalong pag-usbong ng “malayang pamilihan at kalakalan” na isa sa mga pariralang laging ginagamit upang bigyan ng positibong tunog ang kasalukuyang sistemang pang-ekonomiko – ang kapitalismo. Iyon nga lang, noon pang kakasimula lamang ng

nakaraang siglo ay ibinunyag na ni Vladimir Lenin ang anomalya sa pariralang “malayang kalakalan” (Maaari nang magkaroon ng ideya sa puntong ito tungkol sa mga epistemolohikal at pulitikal na usapin na nagtulak upang hindi gaanong “manaig” ang mga ideya ni Lenin tungkol sa sistemang kapitalismo, partikular ang pagtingin niya sa “malayang kalakalan”). Sa klasiko niyang akdang *Imperialism: The Highest Stage of Capitalism* (1939), sinabi ni Lenin na hindi na totoo ang pagkakaroon ng “malayang kalakalan” sa pamilihan sapagkat nagkaroon na ng mga monopolyo pagdating sa produksyon. Ilang mga kumpanya lamang mula sa ilang mga bansa ang kumokontrol sa napakalaking bahagi ng mga kagamitan, teknolohiya at lakas-paggawa na kailangan sa produksyon. Sa halimbawa ni Lenin sa panahong iyon, sinabi niya na “Less than one-hundredth of the total enterprises utilize *more than three fourths* of the steam and electric power!” (Lenin 1939, 16, ang diin ay sa orihinal). (*Wala pa sa isa sa isandaang pagawaan ang gumagamit ng higit sa tatlong kapat ng kabuuang steam power at elektrisidad na lakas*). Makikita ang disbalanse sa pagitan ng mga kumpanya o industriya at ng mga ginagamit na limitadong rekurso. Ilang malalaking kumpanya ang may kontrol sa kalakhan ng mga rekurso. Kahilera ito ng isa pang classic, ngunit mas bago namang pahayag kung saan sinasabing ang ilang bilyonaryo sa Pilipinas ay mayroong malaking porsyento ng kabuuang yaman ng mamamayang Pilipino.

Sa pagitan ng panahon ni Lenin at ng panahon natin ngayon, hindi maikakailang lalo pang tumindi ang pananatili ng ganitong pang-ekonomiyang sistema. Sa sikat na pagkakategorya ni Ernst Mandel sa mga yugto ng kapitalismo na binanggit ni Fredric Jameson sa *Postmodernism, or, the cultural logic of late capitalism*, hinati niya ang mga panahon ng pag-usbong nito sa tatlo:

since 1848, machine production of steam-driven motors; since 90s of the 19th century, machine production of electric and combustion motors; and since 1940s, machine production of electronic and nuclear-powered motors (1991, 78).

mula noong 1845, de-makinang paggawa ng mga motor na pinapagana ng steam; mula 1890s, de-makinang paggawa ng mga combustion at de-kuryenteng motor; at mula 1940s, de-makinang paggawa ng mga elektroniko at nuclear-powered na motor (akin ang salin).

Ang mahihinuha sa mga yugtong ito na binuo ni Mandel ay ang pag-iiba at pag-usad ng mga teknolohiyang ginagamit para sa produksyon. Kung sa panahon ni Lenin ay pinapahusay pa lang ang paggamit ng kuryente sa mga industriya, ngayon ay sopistikado na ang elektronikong teknolohiya na nagpanganak sa mga tampok na kagamitan sa panahong ito: ang computer at

ang Internet. Kumbaga, masasabing nagpapatuloy ang pagse-self reproduce at pagpapaunlad sa sarili nito ng umiiral na sistemang kapitalismo sa pamamagitan ng mga inobasyon sa pamamaraan ng produksyon, sa paggawa ng mga produktong maikakalakal at mapagkakakitaan. Iba ngunit kaugnay na usapin pa ang pagkakaroon ng mga “bagong” kalakal tulad ng intellectual labor (SEO o academic writing) sa internet, mga segunda manong produkto at iba pa. Ang lahat ng mga “bagong” anyong ito ay kasangkapan pa rin ng sistema ng kapital kung saan ang pagmamay-ari at kontrol ng mga kagamitan sa produksyon ay wala sa kamay ng lahat, o maski ng karamihan lamang, patunay sa kahungkgan ng pariralang “malayang kumpetisyon” na matagal nang napabulaanan ni Lenin. May kalapit na hirit dito si Teresa Ebert. Sa kaniyang *The Task of Cultural Critique*, sinabi ni Ebert na tanging ang kapitalismo lamang ang may malayang paggalaw (Ebert 2009, 168); makakapunta ang kapital kung saan man ito pinaka-makakatubo: kung saan pinakamababa ang halaga ng paggawa, ng mga materyales at iba pang mga pangangailangan sa produksyon. Ang mistulang (na sa isang banda ay literal ring) “paggalaw” ng paggawa/mga manggagawa (i.e. workers’ migration) ay inaatas rin ng at pasok pa rin sa lohika ng kapital. Dahil sa kabansutan ng ekonomiya (sa industriya at agrikultura) sa mga pinanggagalingan nilang bayan at dahil na rin sa paglalaway ng mga pangunahing industriyalisadong (o, kapitalistang) bayan sa murang paggawa kaya patok na patok sa ngayon ang “pag-eexport ng tao.”

Ngayon, ano ang kabuluhan ng mga litanya nila Lenin at Ebert na bumabasag sa retorika ng “malayang kalakalan” at “malayang pamilihan” na pinapalaganap sa panahon ng globalisasyon (o, late capitalism sa dila ni Jameson) sa kaso ng Abanao Square? Mahalagang maituro natin ang lokasyon ng Abanao Square sa gitna ng ganitong kalakaran pang-ekonomiya. Sa puntong ito, maiging ipasok ang ideya ng “simultaneity of the non-simultaneous” ni Ernst Bloch na parehong makikita sa mga ekonomiko at kultural na aspeto ng lipunan at mas partikular, sa mga ekonomiko at kultural na dimensyon ng Abanao. Ganito isinalarawan ni Bloch ang ideyang ito:

...the coexistence of realities, from radically different moments of history... handicrafts alongside great cartels, peasant fields with Krupp factories or Ford plant in the distance (Jameson 1991, 306).

...pagsasabay-sabay ng mga reyalidad, mula sa magkakaibang yugto ng kasaysayan... mga gawang-kamay katabi ng malalaking kartel, mga lupang sakahan at mga pabrika ng Krupp o plantasyon ng Ford sa ‘di kalayuan (akin ang salin).

Habang pinatitingkad ni Bloch ang temporal na aspeto ay maaari rin nating unawain ang “non-simultaneous” na tinutukoy niya sa aspeto ng kalidad o kalibre ng mga ekonomikong entidad. Sa kaso ng Abanao Square, tutugma rito ang ganitong ideya kung itatabi ito sa SM Baguio, ang pinakabata sa limang pinakamalalaking mall (kasama ang Abanao, Porta Vaga, Baguio Center Mall at Tiongsan) sa Baguio ngunit ‘di-maikakailang ang pinakamayabong. Sa harap ng mas malaking kapital na nakalagak sa SM Baguio (patunay rito ang pambansang sakop ng pamilihang ito) at mga dulot nitong mas malaking espasyong inookupa sa lungsod, mas maraming mga establisyimento sa loob nito at mas maraming mga empleyado, ay nagiging bansot ang dating ng Abanao Square. May kaugnay na winika rito si J. Neil Garcia tungkol sa samu’t-sari at sabay-sabay na pagkalat ng mga imahe at impormasyon sa “new global media.” Sabi ni Garcia,

all this ‘simultaneity’ simply serves to obfuscate how terrifyingly inequitable and uneven the processes of neoliberal globalization really are (2014, 683).

ang lahat ng ‘pagsasabay-sabay’ na ito ay ikinukubli lamang kung gaanong hindi makatarungan at hindi pantay ang mga proseso sa neoliberal na globalisasyon (akin ang salin).

Kaharap ang ganitong kalagayan, kinakailangan ng ‘di-matatawarang pagkamalikhain upang patuloy na makasabay ang Abanao Square hindi lang sa higitang kalaban na SM kung hindi sa mga iba pang katulad nitong pamilihan na nauna sa SM Baguio. Ito ay isa lamang patunay sa larangan ng ekonomiya ng pagiging mapanlinlang ng retorika ng “malayang pamilihan” at “malayang kalakalan” sa panahon ng globalisasyon. Susunod nating sisiyasatin, sa pamamagitan ng pagtuntong sa Abanao Square, ang kultural na mukha ng globalisasyon at kung paanong sa mistulang “malayang” (pantay na?) palitan, pagpapalaganap at pagkilala ng iba’t-ibang kultura ay nagsasabay-sabay rin ang mga ‘non-simultaneous’ at nagkakaroon rin ng kumpetisyon at bansutan.

Ang kultural na aspeto ng globalisasyon

Bilang pamilihan ay may binabahay at ineendorso ring mga kultura ang Abanao Square. Bilang isang espasyong nasa sentro ng mga pang-araw-araw na aktibidad sa lungsod ng Baguio, hindi mapapabulaanang ang Abanao Square ay nagiging mikrokosmo ng mga kultural na kaganapan sa lungsod. Madalas na

pansinin ang pagiging “melting pot” ng Baguio ng sari-saring kultura. Nakatali ito sa kasaysayan hindi lang ng lungsod kung hindi ng buong bansa. Partikular sa Baguio ang pagiging “colonial hill station” (Reed 1976, 44) nito noong Panahon ng Amerikano sa bansa. Pagkatapos ng Ikalawang Digmaang Pandaigdig at pagkakatatag ng “Ikatlong Republika” ay ‘lumaya’ ang bansa mula sa mga dayuhang mananakop ngunit nagpatuloy ang bahid ng impluwensiya ng mga ito, lalo na ang mula sa Amerika. Sa bagong anyong ito ng kolonyalismo ay nanatili ang Pilipinas sa ilalim ng anino ng Amerika. Hanggang ngayon, makikita sa mga manipestasyon ng globalisasyon – ang kalagayan ng mundo ayon sa pagtataya ng mga makapangyarihang bansa – sa Baguio at sa iba pang parte ng Pilipinas ang patuloy na pagkontrol sa atin ng mga makapangyarihang dayuhan.

Ang Abanao mismo ay larawan ng epekto ng globalisasyon sa Baguio. Makikita sa loob ng Abanao ang pagsasabay ng “global,” ng “national” at ng “local.” Normal nang tanawin ang mga produktong dayuhan – mga libro ni Tom Clancy, Chuck Palahniuk at iba pa sa National Book Store, mga gas stove at iba pang gamit pangluto mula China, Japan o France o mga gadget accessories sa CDR King. Kasama nila ang mga pwesto kung saan may itinitindang mga wood carving at kwintas na gawa sa rehiyon ng Cordillera. Narito rin ang mga money remittance services tulad ng USSC Pera Padala at Western Union na parehong pambansa ang operasyon. Pagdating naman sa mga kainan, narito rin – maliban pa sa nabanggit ng Mang Inasal – ang Chowking at Goldilocks – mga kainang matatagpuan sa Luzon, Visayas at Mindanao.

Sa isang pagsipat, maaaring gamitin ang kaso ng Abanao at ng sari-saring tindahang matatagpuan sa loob nito upang susugan ang ideya ng “glocal” na tinatayang pinasikat ng sociologist na si Roland Robertson. Ngunit kailangang usisain pa itong pagsasabay ng global at local na nagtulak kay Robertson, at nang maglaon ay sa mga iba pang iskolar tulad ni Zygmunt Bauman para ipagdiwang itong ideya ng “glocal.” Ang isusulong kong punto ay hindi pantay na nagsasabay ang “global” at ang “local.” Sa loob ng Abanao Square halimbawa, mangilan-ngilan lang ang hihinto at titingin, lalo na ang bibili, sa maliliit na pwestong nagbebenta ng mga segunda manong libro habang hindi naman nauubusan ng tao sa National Book Store. Masasabing ganito rin ang kaso sa pagitan ng mga palayok na maaaring ginawa sa Vigan, Ilocos Sur at mga materyales pangluto na galing sa ibang bansa.

Ang tingin ko pa, ‘makakasabay’ lang ang lokal -- at ang nasyunal -- sa global (sa pagbuo ng dichotomy sa pagitan ng local at ng global ay napapawalang-bahala ang isa pang distansya sa pagitan ng (maraming) local at ng ‘nasyunal’ na kadalasan ay pinaka-umiiral sa mga sentrong rehiyon) kung

papaloob ito sa lohika ng huli – ang lohika ng kapital. Para sa mga nagbebenta ng wood carving at mga kwintas na may mga katutubong palamuti, kailangang magbayad ng upa para man lang ma-idisplay at posibleng maibenta ang mga produkto nilang gawa sa lokal. Kailangan nilang ipusisyon ang mga sarili nila sa isang pamilihan – ang lugar kung saan umiikot at nagtutuos-tuos ang mga kapital. Ngunit kahit nagawa na nila ito ay hindi nangangahulugang ‘nakasabay’ na sila sa mga global. Dahil mahuhulaang mas malaki ang kapital na nakalagak para sa mga global na produkto, nakakayanan nilang magrenta ng mas malawak na espasyo kung saan sila ipagbibili. Dagdag pa rito, may pinanghahawakan na ring ‘pangalan’ ang mga ganitong uri ng produkto na mas nakakahila sa mga mamimili.

Kaugnay na halimbawa rito ang pagka-uso ng “Igorotak shirts” na tinitingnan ngayon bilang isang positibong kaganapan dahil nababaligtad ang kahulugan at gamit ng dating “mapanlait” na tawag tulad ng ginawa ng mga bakla sa salitang “queer” at ng mga Black Americans sa “nigger.” Ngunit sa kaso ng “Igorotak shirts,” ang maaaring maituring na pagbawi ng isang katawagan ay nadurungisan ng pagkakapaloob nito sa lohika ng kapital. Mistulang ito rin ang nangyari sa mga icons na tulad nila Bob Marley at Che Guevarra na madalas nang makita sa mga t-shirts at iba pang binebentang produkto. Sa “Igorotak shirts” (isang lokal na produkto) na makikita ring ibinebenta sa loob ng Abanao, pinagkakakitaan ang isang pulitikal na akto ng pagmamalaki sa dating dinudustang tawag; sa mga produkto naman kung saan naroon ang mukha nila Che at Bob Marley, pinagkakakitaan ang mga indibidwal na nagkaroon ng mahalagang papel sa mga nakaraang pulitikal na pakikibaka. Pumusyaw, kung hindi man tuluyang nabura ang pulitikal na mensahe nang angkinin na ito ng kapital. Maaari ring sabihin – kagaya ng ipinakita sa atin ng “Igorotak shirts” – na ang “local” ay maaari lang magkatitig kung bibigyan ito ng mikropono o pagkakataong magsalita ng kapitalismo; o mas literal, kung imamarka ito sa mga t-shirt na maaaring ipagbili at pagkakitaan ng sistema. Kahit papaano ay ipinapaalala at binibigyang kwalipikasyon ng kasong ito ang “simultaneity of the non-simultaneous” ni Bloch. Para ‘makasabay’ ang mga ‘napapag-iwanan,’ kailangan nitong sumunod sa dinidiktang lohika ng operasyon ng mga nauuna at namamayani.

Kalapit na usapin rito ang “consumer tactics” na inilulunsad ng mga tao sa loob ng mga mall tulad ng Abanao. Katulad sa kaso ng pagbibigay ng katiting na kapangyarihan sa mga bumibili ng Igorotak shirts, ang ‘mamimili’ rin ang gumagawa at pinaniniwalaang nagkakaroon ng kapangyarihan sa tulong

ng “consumer tactics.” Magulang nito ang ideya ng ‘tactics’ ni de Certeau. Paliwanag ni de Ceretau, ang ‘tactics’ ay

‘ways of operating’(that) constitute the innumerable practices by means of which users reappropriate the space organized by techniques of sociocultural production. ...the goal is to perceive and analyze the microbe-like operations proliferating within technocratic structures and deflecting their functioning by means of a multitude of ‘tactics’ articulated in the details of everyday life... (xiv).

mga pamamaraan ng pagkilos (na) kinabibilangan ng napakaraming uri ng gawi na ginagamit ng users upang maangkop ang espasyong inorganisa ng sosyo-kultural na produksyon... ang layon ay tingnan at unawain ang maliitang mga operasyon na nagkalat sa mga tekronatikong istruktura at iwasan ang kanilang paggana sa pamamagitan ng iba’t-ibang uri ng ‘tactics. (akin ang salin).

Ang ‘tactics’ ay nagsisilbing pamamaraan upang maiwasan ang ganap na pagsunod at pagpapaloob sa lohika ng mga istruktura – mga istrukturang kung hindi man represibo ay kasangkapan sa pagpapanatili ng sistema kung saan nakikinabang at yumayaman ang iilan mula sa pagtatrabaho ng at pagpapahirap sa marami.

Sa paggamit ng mga cultural theorist tulad ni John Storey (tingnan halimbawa ang kabanata tungkol sa Consumption sa libro niyang “Cultural Studies and the Study of Popular Culture”(2010)) sa ideya ng ‘tactics’ sa konteksto ng shopping, naituturo ang mga pamamaraan kung papaanong ang mga mamimili ay maaaring makaiwas sa hinihingi ng sistema sa loob ng mall na bumili sila rito. Sa pamamagitan ng pagwi-window shop lamang, pagtambay lamang sa loob ng mall at pagkonsumo sa espasyo nito nang hindi naglalabas ni singko, o “proletarian shopping” (mula kay Presdee na binanggit ni Storey) at iba pa, nagiging makapangyarihan, kung hindi man rebolusyonaryo para sa mga katulad ni Storey ang “consumer tactics” na nagagawa sa loob ng mga mall.

Sa loob ng Abanao Square, “consumer tactic” ang pagtambay lang ng marami marahil habang may hinihintay na katagpuan, habang nagpapatila ng ulan o sadyang nagpapalipas lang ng oras. Hindi nga lang katulad sa SM, hindi kasama sa taktikang pwedeng gawin sa loob ng Abanao ang paggamit nang libre sa mga banyo sapagkat may bayad ang pag-ihi sa mga CR sa loob ng Abanao. Mula rito, masasabing ang potensyal ng pagsasagawa ng mga ‘tactics’ ay nalilimitahan pa rin base sa konteksto at panloob na lohika ng mga

kinapapaloobang lunan kung saan isinasagawa ang mga ito. Ang katiting na tanda ng kapangyarihan na naibibigay sa mga mamimili sa pamamagitan ng tactics ay lalo pang lumiliit. Ang mga moda ng pagtaliwas ay nalilimitahan kung hindi man sumusunod o umaayon pa rin sa frames na naitakda sa loob ng lugar na pinagkikilusan. Sa gayon, masasabing malaki pa rin ang epekto ng mismong istruktura sa mga nagaganap na pagtutol sa loob nito. Ang ideya ng pagwi-window shopping ay nakatalikod sa ideya ng 'aktwal' na shopping ngunit ang pagtingin-tingin lang ng aktwal na produktong maaaring bilhin ay maaaring unang bahagi lamang bago ang talagang pagbili sa produkto. Makikita natin rito kung gaano kapanandalian, kung 'di man ka-walang saysay ang 'kapangyarihang' binibigay ng consumer tactics sa mga gumagamit nito. Maaaring sa ngayon ay hinindian natin ang sistemang umiiral sa loob ng mall nang mag-window shop lang tayo ng magagandang sapatos na bibilhin ngunit bukas makalawa ay ipapawalang-bisa rin natin ang naunang pag-eehersisyo ng kapangyarihan kapag totoong bumili na tayo ng natipuhang sapatos. Oo naman, puwedeng sabihing hindi naman laging ganito ang kaso. Hindi dahil lang nag-window shop ay bibili rin kinabukasan o pagdating ng payday. Ang nais ko lang ipakita sa punto sa itaas ay ang malaking limitasyon ng kapangyarihang matatagpuan sa mga 'consumer tactics.' Higit pa, malaki ang ginagampanan ng mismong istruktura, sa kasong ito ay ang mall, sa paglilimita ng kapangyarihang maaaring idulot ng mga umookupa nito.

Ang pagbibigay-pansin sa mga nagagawa/ginagawa ng mga mamimili sa loob ng isang espasyong pamilihan tulad ng Abanao ay kamag-anak lamang ng mga nauusong pag-aaral sa consumer studies. Mula sa Cultural Studies, itinulak ng mga iskolar tulad nila John Fiske, Angela McRobbie at iba pa na mula sa pag-aanalisa ng moda ng produksyon at tekstwal na kahulugan ng mga kultural na produkto – mula pelikula at awitin hanggang mga pocketbook at malls – ay dapat namang tingnan ang mga produktong ito sa kung paano sila binabasa, binibigyang-kahulugan at ginagamit ng mga mamimili. Sa isang banda ay maganda ang naging hakbang na ito (na maaaring pagsuspetsahang ibinunsod ng mga teorya ni de Certeau) sapagkat kumawala ito sa isang framework na maituturing na economistic – isa sa mga pinakamatagal nang tira sa Marxistang kaisipan. Sa pamamagitan ng mas ethnographic at reader-centered na mga metodolohiya, nakita nang mas malapitan at napatunayang posibleng angkupon ng mga mamimili at mambabasa ang mga kultural na produkto taliwas sa orihinal na intensyon ng mga manlilikha, grupo at kumpanyang nagpapakalat sa mga ito. Ngunit may panganib na malimitahan na lang din ang ganitong framework pagdating sa mga maaari nitong susugan kung tuluyan na nitong iiwan ang pagtukoy sa mga ekonomikong salik at

usapin o ‘di kaya ay hindi maitahi ang mga ‘kultural’ na bagay – pagbasa, kahulugan, interpretasyon at iba pa – sa mga ekonomiko o pulitikal na aspekto – mga relasyon kaugnay sa kung sino ang nagmamay-ari ng mga kagamitan sa produksyon, sino ang mayroon at walang kapangyarihan – sa lipunan.

Matalas ang puna ni Ebert sa ganitong posisyon. Pinangalanan niya si de Certeau at itinuro ang akda nitong *The Practice of Everyday Life* bilang “canonic text for rebellion by means of consumption” (*kanonikong sulating pumapabor sa pagrerebelde sa pamamagitan ng pagkonsumo*) (2009, 47, akin ang salin). Dahil sa pagbibigay ni de Certeau ng pribilehiyo sa larangan ng kultural, sinabi ni Ebert na “de Certeau cleanses the everyday of its historical conditions of existence by turning it into a formal structure of language” (*pinapawi ni de Certeau ang mga historikal na kalagayan ng pagiging sa araw-araw sa pamamagitan ng pagturing dito bilang pormal na istruktura ng wika*) (2009, 48, akin ang salin). Bunsod nito, nalilimitahan ang pagbalikwas at pakikipagtuos sa larangan ng kultural – sa kritikal na pagbabasa at pag-unawa, pagdedestrungka ng wika at pagbubunyag ng mga kahulugan nito – samantalang may mga mas materyal na porma ng pakikipagtuos na tumutuliga sa mismong panlipunang kalagayan kung saan nakatuntong ang lahat ng teksto at kahulugan.

Sa palagay ko, mahalagang laging isaisip ang paalalang ito ni Ebert sa lahat ng pangkulturang analisis. Sa pagbabasa ng mga manipestasyon ng kultura – moda ng pananamit, uri ng mga pagkaing hinahanda sa mga partikular na okasyon, mga awitin sa simbahan at iba pa – nararapat lamang na **matapos** ang pagbubutingting para sa paghahanap ng kahulugan at pagbubunyag ng pamamaraan ng pag-iisip ay maikabit ang mga ito sa mga umiiral na kalagayang panlipunan at sa oryentasyon ng binasang kultural na bagay kaugnay sa mas malawak na kontekstong panlipunan na kinasasadlakan nito.

Ang Abanao at ang SM

Susunod kong titingnan ang ‘pagsasabay’ ng Abanao at ng dambuhalang mall na SM. Layunin kong mas ipakita pa ang kahungkangan ng proposisyong ‘nagsasabay’ ang dalawang pamilihang ito. Ang mistulang inosenteng parirala nga na nagsasabing simula nang maitayo ang SM Baguio ay kailangan nang ‘sumabay’ ng iba pang malls sa Baguio tulad ng Abanao ay iminumungkahing ‘napag-iwanan’ o ‘nahuli’ sa karera ang iba pang mga pamilihan.

Isang weekend, napagpasyahan kong gumawa ng munting mala-ethnographic na pag-iimbestiga sa Abanao. Kahit Sabado at Linggo ay hindi ganoon karami ang tao sa Abanao. Sa kabuuan, may limang palapag ang Abanao, mas marami sa apat na palapag ng SM (ngunit hindi rito kasama ang basement kung saan may mga establisyimento rin). Kung tutuusin, ang relatibong taas ng Abanao ay pamamaraan lamang nito upang bumawi mula sa maliit na lawak ng espasyo ng bawat palapag. Kung tatantyahin ang lawak ay higit pa sa sampung Abanao ang kakailanganin para mapantayan ang lawak ng SM Baguio.

Katulad ng tipikal na mall ay may escalators at descaltors (kung mayroon mang ganitong salita) sa loob ng Abanao. Iyon nga lang, ang descaltors ay gumagana lang mula sa panglima hanggang pang-apat na palapag at mula sa pang-apat hanggang pangatlong palapag. Dahil dito, mula sa pangatlo hanggang pangalawang palapag ay dapat nang gumamit ng hagdan pababa ang mga mamimili. Mayroong mga puwestong sarado (Swirls Ice Cream; napatagal kaya ang break ng nagbabantay rito at wala rin namang gaanong kostumer?) at mga tindahang bukas nga ngunit wala namang kostumer sa loob (Music World, Reed Leather Shoes, Skin and Body Boutique). Medyo nakakatawa pa nga ang kaso ng CD-R King sa Abanao. Ang laki nito ay siguro higit limang beses sa CD-R King sa SM ngunit ang bilang ng namimili dito ay mas kakaunti naman nang limang beses rin. Marami ring mga lugar para sa mga tambay o mga nagpapalipas lamang ng oras; mayroon pa ngang telebisyon sa pang-apat at pang-limang palapag. Masasabing dahil sa mga espasyong tulad nito hindi lang sa loob ng Abanao kung hindi sa halos lahat ng malls ay posibleng-posible ang paglulunsad ng mga 'consumer tactics.' Mukhang pwede nitong susugan ang ideya na ang mall mismo ay ine-engganyo ang mga tao na maglunsad ng 'consumer tactics.' Sa isang matinik na pamamaraan, pinamumukha nitong nagkakaroon tayo ng ahensya at kapangyarihan ngunit kahit sa pagsasagawa nito ay 'di nawawala ang tukso ng mall na kumonsumo tayo. Parang hinahalina nito ang mga tao na okupahin ang espasyo nito: dito muna magpalipas ng oras, manood ng TV habang may hinihintay, sumilong kung umuulan. Hindi ba ang pag-okupa sa espasyo ng mall, kahit na ang pakay lang naman ay makisilong o makigamit ng CR, ay isang hakbang na maaaring papalapit sa pagkonsumo sa loob nito – mapa-isang cone lang 'yan ng ice cream o biglaang bili ng payong? Kung ganito nga, ang 'consumer tactics' ay hindi laging bumabalikwas sa istruktura ng mga mall. Posible ring dumulo ito sa pagkakapaloob sa umiiral na lohika sa mga mall.

Sa pag-ikot-ikot sa loob ng Abanao, mapapansin namang sinusubukan nitong magpaka-‘mall’ na sumusunod sa modelo ng SM, ang maituturing na pinakasikat na mall sa buong bansa. May pwesto ang Baguio Water District at Western Union sa loob. Mayroon ding mga massage centers, dental clinics, mga playground area para sa mga bata at mga meryendahan. Siguro para sundan ang modelo ng pagiging ‘one-stop shop’ (o: we’ve got it all for you) na isa sa mga salik ng tagumpay ng SM malls.

Ngunit sa huli, ang tingin kong pinakamagagawa lamang ng Abanao ay hingalin ang sarili nito sa paghabol at pagsisikap na ‘sumabay’ sa SM Baguio. Hindi tulad sa SM kung saan may malawak na espasyo sa gitna na matatanaw mula sa taas ng bawat palapag, ang espasyong ito sa Abanao ay inookupa na ng mga nagtitinda ng mga damit at palamuti sa katawan. Naisip ko: walang dramatic suicide na pwedeng mangyari sa Abanao! Kung itatabi sa SM, tugmang-tugma ang salitang ‘limitado’ para ilarawan ang lahat ng meron sa Abanao: limitadong parking spaces, limitadong bilang ng mga pamilihan at pinakamasaklap marahil, limitadong tubo.

Nangungurot pa rin ang sinabi ni Bloch tungkol sa pagsasabay ng mga hindi naman talaga magkakasabay, o sa mas cute at mas kantong wika, hindi naman talaga ‘magka-level.’ Malas ng Abanao, sa kaso nito, ito ang nasa losing end.

Ngunit hindi pa tapos ang usapan. Maski sa loob ng Abanao ay mayroong ‘di-pagkakasabay-sabay. Ibig sabihin, ang tinuran ni Bloch ay hindi lamang aplikable sa pagitan ng dalawa o higit pang entidad; maaari rin itong matagpuan sa loob mismo ng iisang entidad! Tunog split subject ng psychoanalysis; ‘yun nga lang, mas materyal ang manipestasyon. Sa loob ng Abanao, nasabi nang nananahan ang mga tindahan tulad ng National Book Store, Zagu, Mang Inasal at CDR King – mga tindahang normal ring matatagpuan sa SM at iba pang mall. Habang may sariling mga pintuan ang National Book Store, Mang Inasal at CDR King ay naka-stall lang ang Zagu. Mayroon ding mga tindahang tiangge-type lang at wala ring pangalan: mga nagtitinda ng mga abubot sa katawan, mga segunda manong libro at mga damit. Mayroon ding mga Muslim na nagtitinda naman ng mga segunda manong cellphone, cellphone accessories, sim cards at iba pa sa kani-kaniyang pwesto. Itong mga ganitong uri ng tindahan na walang pangalan o brand – kahit pa umookupa at nagbabayad rin naman ng renta – ay hindi matatagpuan sa SM. Sa SM, kahit pa nasa gitna lang ng walkways ang tindahan – Aficionado, Firefly Mobile, Belgian Waffles at iba pa – at walang sariling pintuan, ay makakapagtinda sa loob ng SM basta’t may pangalan at may mukhang ‘lehitimong’ produkto o serbisyong inaalok. Taliwas ito sa mga

tindahan ng mga damit o cellphones at cellphone accessories sa loob ng Abanao na madalas pinagsususpetsahang ‘peke,’ ‘imitation’ o sa kaso ng mga cellphone, ay mga nakaw. Ibig sabihin, sa usapin rin ng espasyo sa loob ng Abanao ay makikita ang sinasabi ni Bloch – may mga tindahang may brand nang pinanghahawakan at nakaka-upa ng mas malaking espasyo habang mayroon namang nagkasya na lamang sa pagpuwesto sa ‘tabi-tabi’ at nagbebenta ng ‘kung anu-ano’ (imitation man o nakaw).

Kung ikukumpara naman ang presensya ng ‘lokal’ sa Abanao at sa SM ay maihahatid pa rin tayo sa pundamental na pagkakaiba (o, ‘di pagkaka-pantay-pantay) ng dalawang pamilihan. Dahil mas malaki ang SM ay mas malawak ang espasyo kung saan pwedeng gumalaw at manguha ng atensyon rito ang Igorotak shirts. Mayroon ngang isang buong hilerang stalls na tinatawag na “Cordillera Souvenirs” kung saan ang mabibili lang ay mga ‘souvenirs’ at kalakhan ng mga narito ay mga ‘lokal’ na produkto (ginawa man sa lokal o mga simbolo ng lokal, tulad ng mga iskulturang barrelman o butiki) kasama na ang “I went to Baguio” at “Igorotak shirts.” Iyon nga lang, mahalagang banggitin na ang Cordillera Souvenirs ay nasa labas ng mismong mall na SM – malamang sakop pa rin ito ng SM ngunit nasa labas na ng mall mismo (Ang hilerang ito ang huling makikita bago pumasok sa entrance ng mall sa lower ground o ang unang-unang makikita pagkalabas mula rito). Maaaring ang paghihiwalay na ito ay nakaangkla sa pag-iral ng turismo hindi lang sa SM kung hindi sa buong Baguio. Sa Cordillera Souvenirs, ang mga panindang lokal bilang souvenirs ay maaaring makonsumo at higit pa, maibaon o maiuwi ng mga turista (ang mga “dayo”). Kung ganun, maaaring maiuwi ng mga dayo ang kanilang mga “dinayo,” kahit sa simbolikong pamamaraan. Dahil dito, lalong namumuo ang distansya sa pagitan ng dinarayong lokal o indigenous at ng dumarayo. Taliwas nga lang sa karaniwang negatibong konotasyon ng ‘dayo’ (mananakop, tagalabas at iba pa) na kinatatakutan o nilalabanan, ang ‘dayo’ sa kasong ito ay mistula pang hinahalina at tinatawag at nagagawa pang mamayani sa dinarayong lokal kung may pambili siya ng mga ‘souvenirs.’ Isa pa, nare-reduce ang ‘dinarayong lokal’ sa mga bagay na maaaring maibenta; nawawala o lumalabnaw rin halimbawa ang kultural na kahulugan ng butiki o ng mga kwintas na dreamcatcher sa mga souvenir stalls.

Kaiba sa SM, walang ganitong mababanaag na kaayusan sa Abanao. Wala ritong nakahiwalay na bahagi ng pamilihan na para lamang sa mga souvenir. Kalat-kalat ang mga nagbebenta ng mga souvenir sa loob ng Abanao. Dahil dito, ang pag-iral ng lokal dito, kumpara sa SM, ay limitado sa presensya ng mga indibidwal na produkto. Mas mahirap na makita ang mga ito sa tabi at kaugnay ng mas malawakang usapin tulad ng turismo at ng ugnayan sa pagitan

ng dayo at ng lokal na dinarayo. Ngunit hindi ibig sabihin na ang mga natukoy na posibilidad sa kaso ng Cordillera Souvenirs sa SM kung saan naglipana ang mga lokal na produkto tulad ng “Igorotak shirts” – pagka-reduce ng lokal bilang mga kagamitan o palamuti, pagbabago ng turing sa dayong maaaring maging kostumer at iba pa – ay hindi na matatagpuan sa Abanao. Malamang ay totoo rin ang mga ito sa kaso ng Abanao; ‘yun nga lang, mas mukhang inosente at mahirap matukoy. Sa gayon, habang ang “Igorotak shirts” sa Abanao ay mas madaling makita bilang pananda lamang ng kalunos-lunos na katayuan ng lokal sa harap at tabi ng global, ang “Igorotak shirts” sa SM ay mas nakakapagdamay ng iba pang mas partikular na usapin tulad ng turismo at ng mga ugnayang nabubuo mula rito.

Sa huli, pinapakita nito ang kayamanan ng kahulugan na maaaring mabuo sa isang bagay tulad ng “Igorotak shirts” kapag nailagay ito sa iba’t-ibang lunan. Sa ganang ito, kahit madalas ay nagagabayan (o: napapangunahan) tayo ng mga pangkalahatang hinuha o pagtataya (halimbawa sa papel na ito, ang pag-iral ng globalisasyon), ay hindi nagiging ganun kasimple o madaling mahuhulahan ang daloy ng diskusyon. Pinapatunayan lamang nito na sa likod ng mga ‘catch-all terms’ na ginagamit upang bigyang-kahulugan at pagdikit-dikitin ang mga mistulang magkakahiwalay na kaganapan ay ang mga masalimuot at kumplikadong pag-iral na matatagpuan sa mga aktwal na lunan. Kung sa gano’n ay nagiging mas hitik sa aksyon at mapanghamon ang trabaho ng mga kritiko ng kultura na walang-tigil na nagbibigay-katuturan sa mga pang-araw-araw nating karanasan.

Bilang Pagtatapos: Pagsusuma at Ilang punto ukol sa pagsasagawa ng ‘kultural na analisis’

Sa puntong ito, makikita natin na sa tulong ng paggamit ng ideya ng “simultaneity of the non-simultaneous” ni Bloch sa pagtatabi ng Abanao sa SM kung papaanong ang Abanao ay nagsisilbing mikrokosmo ng lungsod ng Baguio kung saan nagsasabay ang mga ‘local’ at mga ‘global.’ Ang mga ‘dayo’ sa Baguio – mga Koreano, Hapon, Nigerian na estudyante at turista, Starbucks, Hodori, Yellow Cab at iba pa sa Session Road o SM, mga pelikulang Amerikano o Japanese horror sa SM Cinema – ay kapareho lamang ng mga ‘dayo’ sa loob ng Abanao. Sasabihin kong ang mga ito ay dala ng tulak ng globalisasyon, at siguro mas partikular, ng global na kapital. Kasabay ng pagpasok ng mga ‘global’ na produkto sa lungsod na takam na takam na

pagkakitaan ang populasyon ng Baguio, ginagawa namang kalakal ang edukasyon upang ang lungsod naman ang mang-akit ng at kumita mula sa mga dayuhang nabanggit na sa itaas. Mula sa diskurso ng ‘globalisasyon’ (kung saan mas binibigyang-pansin ang kultural na mukha nito) na madalas ipagbunyi dahil nga sa pagpapantay-pantay at paglalapit-lapit raw nito sa mga tao, komunidad at bansa sa mundo (iminumungkahi ito ng mga terminong tulad ng “cultural relativism” o “multiculturalism”) ay dapat ibunyag ang pang-ekonomikong mukha nito at ang kaugnay na kahungkagan ng “pagkaka-pantay-pantay” na binabalita rin nito. Minimithi ko na sana ang mga talakayan sa itaas ay nagawa ito sa konteksto ng Abanao Square.

Isa pang dapat balikan ay ang mga porma ng pagbalikwas na maaaring magsimulang isakatuparan sa panahong ito ng globalisasyon. Mabenta sa ngayon, lalo na sa lumalaking probinsya ng cultural studies ang maliitang ‘tactics’ na maaaring isagawa sa harap ng mga dambuhalang kultural na istruktura tulad ng malls o mga institusyunalisado o laganap na kultural na teksto tulad ng libro, pahayagan, pelikula, palabas pangtelebisyon at iba pa (muli, makikita rito ang halos lubusang pagsasantabi ng pang-ekonomiko para sa kapakanan ng kultural). Maituturing na pasimuno rito ang Pranses na iskolar na si de Certeau na isinalarawan, at sa pamamagitan nito, ay inendorso ang ganitong mga pamamaraan ng pagkilos -- sa talasalitaan niya ay ‘ways of doing’ -- at ang ‘tactics’ nga, sa harap ng mga istruktura.

Kasabay ng pagpapatingkad, kung hindi man pagtataguyod ng consumer tactics na ginagawa ni de Certeau ay ang pagdiriwang sa heterogeneity sa panahon ng globalisasyon (i.e. pagsasabay nang matiwasay kuno ng local at global) at ang binubunsod nitong mga maliitan, panandalian at nakabatay-sa-sarili o indibidwal na pakikipagtuos at pag-ayaw (taliwas sa mas masaklaw, mas sustenido at mas kolektibong pagkundena at paglaban). Itinatago ng mga ganitong retorika ang mga sistematikong proseso at mga sistemikong pinanggagalingan ng mga mistulang magkakahiwalay na kaganapan tulad ng kawalan ng sariling matatag na industriya ng Baguio, paglipana sa Baguio ng mga ‘dayo’ – mga produkto man sa pamilihan, mga turista sa Burnham Park o Camp John Hay o mga estudyanteng ibang wika ang sinasalita sa mga pamantasan. Ang dulot nito ay ang pagkalimita sa potensyal ng makabuluhang pagbalikwas. Pasundot-sundot lamang ang pakikipagtunggali – pagwi-window shop at iba pa – na hindi tunay na gagap ang ‘bigger picture.’ Sa window-shopping halimbawa, ang nakikita lamang na kalaban at ‘di-kanais-nais ay ang mismong paglalabas ng pera sa pamimili at hindi ang buong kaayusan kung saan kailangang may katumbas na halaga ang bawat kagamitan o produkto at kung saan ang kakayahang gumawa ng mga

produkto ay wala sa kamay ng lahat. Maganda ang ideyang itinutulak ng ‘consumer tactics’ ni de Certeau ngunit dapat ring maging malay sa mga kahinaan at kakulangan nito. Ito ang magtutulak sa atin upang pahasayin at higitan pa ang nauna nang kaisipan.

Bilang pagtatapos sa talakayang ito, nais kong banggitin si Teresa Ebert at ang mga litanya niya kaugnay sa ‘tungkulin ng kritikong pang-kultura’ sa *The Task of Cultural Critique* (2009) na tingin ko ay magkokomento rin sa dalawang bagay na naka-ugnay sa kasalukuyang ginagawa ng papel na ito: una, ang partikular na lapit na inaangkop natin sa pag-analisa ng mga kultural na penomenon at pangalawa, ang pag-intindi natin sa mga kultural na penomenon sa pangkabuuan. Para kay Ebert, sa panahong namumukadkad at patok na patok sa larangan ng cultural studies ang mga textualist na lapit na masasabing nagbuhat sa ‘linguistic turn’ noong nakaraang dantaon, kailangang bumalik tayo sa isang materyalistang pananaw na siyang maaaring makapagbigay ng higit na antas ng katatagan sa mga ‘endless chain of signification’ o ‘free-floating signifiers’ na naging uso rin dulot ng nabanggit na ‘linguistic turn.’ Magagawa ito sa pamamagitan ng paglalapag at pagpupusisyon ng mga teksto, mga kahulugan at mga imahe sa mga materyal at historikal na kaganapan sa lipunan. Talagang hindi malulubayan ang pagsaalang-alang sa mga kaganapan at entidad tulad ng pelikula, awitin, malls at iba pang paksa ng cultural studies bilang mga kultural na produkto na parang mga tekstong nagtataglay at naghahatid ng mga kahulugan. Hindi naman tinutumbok ni Ebert na lubayan na ang mga ito. Ang punto ay ang lagi’t-laging pangangailangang ilapag ang mga mensahe at kahulugang ito sa mga materyal nilang pinanggagalingan at kinapaparoonan.

Sa ibang salita, ang ating ideya ng ‘pagbasa’ ay hindi dapat makahon sa pagbasa ng mga salitang nasa papel o sa mga pormal na aspeto – timbre ng boses, ilaw at dayalogo sa pelikula, mga linya sa awitin, pagkaka-ayos ng espasyo sa mga malls at iba pa – ng mga bagay na ating pinapaksa. Dapat nating palawakin ang ating ideya ng ‘pagbasa.’ Sang-ayon kay Ebert:

All readings... are ways in which classes become aware of themselves and represent their material interests as the meanings of texts of culture. Reading is class struggle in the sphere of culture – the ‘dominant material relations,’ to use Marx and Engels’ phrase, grasped as meanings (169, akin ang diin).

Lahat ng pagbasa... ay pamamaraan kung saan ang bawat uri sa lipunan ay nagiging malay sa kanilang mga sarili at ipinapakita ang

kanilang interes bilang kahulugan ng mga kultural ng teksto. Ang pagbasa ay tunggalin ng uri sa larangan ng kultura – ang namamayaning relasyon sa materyal na lipunan bilang mga kahulugan (akin ang salin).

Mula rito, dapat nating isaisip na sa ating akto ng pagbabasa ay nakakadaupang-palad natin ang mga teksto at mga kahulugan na nagmumula (hindi nangangailangang ganap na sumasalamín) sa isang lipunan at sa mga sosyal at materyal na ugnayan sa lipunang ito. Sa gayon, dapat rin nating matalos at laging maging malay na tayo bilang mambabasa at ang ating mismong akto ng pagbabasa ay parte ng parehong lipunan. Ngunit hindi ito ang lumang litanya na, “Tayo, ang mga mambabasa, ay kaawa-awa sa harap ng ating lipunan na para bang ang lahat ng ikinikilos natin ay tinatakda nito.” Ang totoo ay ang kabaligtaran! Sa konteksto ng pagbabasa, ang mga kahulugang mabubulatlat natin ay maaari ring maging pagbubunyag ng mismong lipunang pinagmumuhatan nito at maaaring magdulot ng mga bagong pag-unawa at bagong pagkilos sa lipunang ito.

Masasabi natin mula sa mga ito na totoo ang pahayag na “walang iisang kahulugan!” (At hindi naman ineendorso ni Ebert na iisang kahulugan, o reyalidad na lang ang nasa harapan natin: i.e. ang tunggalian ng mga uri!) ‘Yun nga lang, ang kawalan ng iisang kahulugang ito ay hindi na epekto na lamang ng ‘signification’ o ng mga lindol at kaguluhan sa loob ng wika. ‘ika nga ni Ebert:

A text, in other words, is not merely a ‘galaxy of signifiers,’ as Roland Barthes claims, whose meanings are primarily effects of a formal system (‘language’) that absorbs the social into the semiotic. Instead, social conflicts stubbornly make the semiotic a site of class struggle. The indeterminacy of the sign is the result of ongoing class struggles that put fixed meanings in jeopardy (2009, 188).

Ang isang teksto ay hindi na lamang ‘isang daigdig ng pananda’ tulad ng wika ni Roland Barthes, na ang mga kahulugan ay pangunahing epekto ng isang pormal na sistema (wika) na nilalamon ang panlipunan patungong pang-simboliko. Sa halip, ang semiotiko o pang-simboliko ay ginagawa ring lunan ng tunggaling panlipunan. Ang kawalang-determinasyon ng pananda ay dulot ng tunggaliang panlipunan na naglalagay sa mga kahulugan sa alanganin (akin ang salin).

Sa tingin ko, sinagot na ng pahayag na ito ang maaaring sumulpot na tanong kung gusto ba ni Ebert na maging economic muli ang ating pagtingin

sa mga bagay matapos ang mahaba-habang kasaysayan ng pagpuna at pag-usad mula rito na pinakamabusising nasimulan ng Frankfurt School at nagpapatuloy ngayon sa mga lapit kung saan primaryang sinusuri ang tekstwal at kultural. Mahihinuha natin sa sinabi niya sa taas na ang panlipunan (social) at ang pangwika o pangkultural (semiotic) ay magkalingkis, nagsasalimbayan at nagkikiskisan upang baguhin at sana rin, paunlarin ang isa't-isa. Samakatuwid, hindi sinasabi ni Ebert na puro ang pang-ekonomiko na lang ang dapat tingnan at bigyang-pansin dahil ang mga kultural na produkto at mga kahulugang taglay nila ay epekto lang naman ng una. Sinasabi niya lang na sa pangkultural na analisis, nararapat na tingnan nang sabayan ang dalawang aspeto – isang bagay na sa hinahangad kong maisakatuparan sa pagsusuring ito ng espasyo ng Abanao Square. Kinakailangan ito upang makita at maunawaan sa mas dinamikong pamamaraan ang Abanao: kung paanong ang 'tekstong' ito – sa bisa ng inookupa at tinataglay nitong mga espasyo at kaayusan ay nakaposisyon sa kaayusang panlipunan kung saan namamayani ang global na kapital at kung paanong ang kaayusang panlipunang ito at ang mga kaakibat nitong istruktura ay sinasagot o inaayawan sa pamamagitan ng iba't-ibang paraan ng mga indibidwal sa loob ng Abanao. Pero hindi rito nagtatapos ang dayalekto. Ang mga pamamaraan ng pag-ayaw o pagsagot sa loob ng Abanao (basahing: tactics ni de Certeau) ay nalalamon at nalilimitahan rin pabalik ng mga dambuhalang istruktura tulad na lang naganap sa pag-angkin sa imahe ni Che Guevarra o sa mga salitang "Igorot," "queer" o "nigger." Ngayon, ano na ang susunod? Paano na muli tayo sasagot, hihindi at babalikwas sa harap ng global na kapital at mga istrukturang ipinapalaganap nito at umaayon dito matapos tayong malimitahan o malamon?

Lampas na iyan sa layuning gawin ng papel na ito. Sapat nang magbigay ng mga panimulang pagsasalarawan at analisis sa Abanao bilang espasyo at maipakita na mas nagiging mabunga ang pag-unawa at pagkilos kung nasasapul ang dayalektikong ugnayan ng mga bagay: ng materyal na kaayusang panlipunan at ng mga kahulugang matatagpuan at nagtatagpuan rito; ng mga istruktura at ng mga indibidwal; ng Abanao at ng mga tao sa loob nito; nating lahat at ng lipunang ating hinihingan, hinahalikan, hinahangaan o higit sa lahat, hinihindian.

Mga Akdang Pinagsanggunian

- De Certeau, Michel. *The Practice of Everyday Life*. Berkeley: University of California Press, 1992.
- Ebert, Teresa L. *The Task of Cultural Critique*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press, 2009.
- Garcia, J. Neil. Translation and the Problem of Realism in Philippine Literature in English. In *Kritika Kultura No. 23*. Accessed: September 06, 2014.
<http://kritikakultura.ateneo.net/images/pdf/KK23/Paginated/23%20Garcia%20Translation%20and%20the%20Problem%20P99-127.pdf>.
- Jameson, Fredric. *Postmodernism, or, the Cultural Logic of Late Capitalism*. London: Verso, 1991.
- Lenin, Vladimir I. *Imperialism: The Highest Stage of Capitalism: A Popular Outline*. New York: International Pub, 1939.
- Reed, Robert R. *City of Pines: The Origins of Baguio as a Colonial Hill Station and Regional Capital*. Baguio City: A-Seven Publishing, 1976.
- Storey, John. *Cultural Studies and the Study of Popular Culture*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2010.